

Institutul European din România

Estimarea impactului liberei circulații a lucrătorilor români pe teritoriul UE, începând cu 01.01.2014; realități și tendințe din perspectivă economică, ocupațională și socială, la nivel național și european

Autori:

Valentina Vasile (coordonator)

Cristina Boboc

Romana Cramarenco

Silvia Pisică

Studii de Strategie și Politici (SPOS) 2013, **Studiul nr 3**

Dezbateri, București, 8 iulie 2014

termenii de referință

- **obiectivul general al studiului= analiza fenomenului liberei circulații a lucrătorilor români în cadrul Uniunii Europene, din perspectiva *impactului economic, ocupațional și social* după momentul liberalizării totale a pieței europene a muncii pentru cetățenii români.**
- **În particular,**
  - studiul vizează evaluarea calitativă și cantitativă a impactului economic, ocupațional și social al liberei circulații asupra economiei și societății europene în general și românești, în special, ulterior momentului 1 ian. 2014,
  - formulând propuneri și recomandări în domeniul politicilor forței de muncă (inclusiv mobilitate și protecția drepturilor) și conexe acesteia (asigurări și asistență socială).

Cuprins

- **Capitolul 1. Libera circulație a lucrătorilor români în spațiul UE, după aderare (01.01.2007). Delimitări conceptuale, forme de gestiune a fluxurilor, sinteza reglementărilor aplicabile pentru România**
- **Capitolul II. Diagnoza mobilității pentru muncă în perioada tranzitorie (analiza statistică și calitativă) și evoluții previzibile după 01.01.2014**
- **Capitolul III. Efectele liberalizării circulației persoanelor în scop de muncă. Analiza comparativă țara de destinație-țara de origine: determinări cantitative în cazul lucrătorilor români; externalități pozitive și negative**
- **Capitolul IV. Managementul și gestionarea mobilității în scop de muncă, după liberalizare totală, ca efect al tendințelor viitoare de mobilitate a lucrătorilor români în spațiul UE.**
- **Concluzii și recomandări de politici**

REGIMUL MĂSURILOR TRANZITORII

- stabilirea exactă a perioadei maxime de restricții, după care libera circulație va fi garantată noilor veniți;
- clauzele de revizuire care permit statelor importatoare de forță de muncă să reducă perioada tranzitorie stabilită inițial, dar și dreptul statelor cărora li se aplică acest regim, de a solicita reanalizarea acestor măsuri tranzitorii;
- posibilitatea ca SM să opteze fie pentru deplina liberalizare sau pentru alte soluții privind accesul pe piața muncii.

	Regim restrictiv	Regim liber
Valul mai 2004	Austria, Belgia, Danemarca, Franta, Germania, Grecia, Italia, Olanda, Luxemburg, Malta, Portugalia, Spania	Marea Britanie, Irlanda, Suedia
Valul ianuarie 2007	Austria, Belgia, Danemarca, Franta, Germania, Grecia, Ungaria, Irlanda, Italia, Olanda, Luxemburg, Malta, Portugalia, Spania si Marea Britanie	Cipru, Republica Ceha, Estonia, Finlanda, Lituania, Letonia, Polonia, Slovacia, Slovenia, Suedia

Analiza fluxurilor și stocurilor

- Cadrul legislativ limitativ, pe perioade și țări
- Poziția statelor primitoare – politici selective și contingente, gradul de deschidere și permisivitatea politicilor
- Efectele crizei asupra fluxurilor și stocurilor de populație migrantă- limitări vs deschideri, selectivitate pe nivel de calificare, profil profesional, grupe de vârstă etc)
- Structuri instituționale și baze de date pentru gestiunea mobilității temporare (naționale/internaționale)
- Așteptări din 2014: **mit vs realitate**- studiul și estimările în dec 2013 și rezultatele au fost confirmate de evoluțiile din primele luni ale anului 2014.

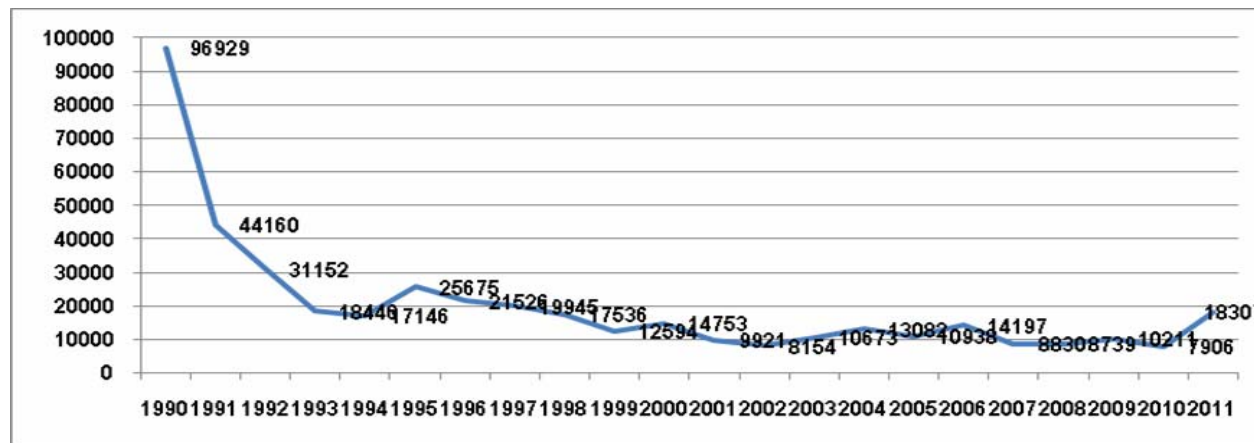
Analiza impactului (aprecieri cantitative și calitative)

- **Economic** – exemplu pe datele existente, lipsa de relevanță și caracterul parțial al datelor de fluxuri anuale de mobilitate temporară = deficit de informație
- **Social:** efecte asupra persoanei mobile(familiei/gospodariei), pentru țara de origine și țara de destinație

- Persoanele plecate din țară în străinătate (indiferent de perioadă – sub și peste 12 luni) au fost de circa 2,5 ori mai numeroase în anul 2008 comparativ cu 2004
- Criza reduce fluxurile, dar nu și stocurile
- Cea mai mare parte a românilor pleacă din țară pentru o perioadă lungă, de cel puțin un an.

Cat de multi romani sunt in strainatate???

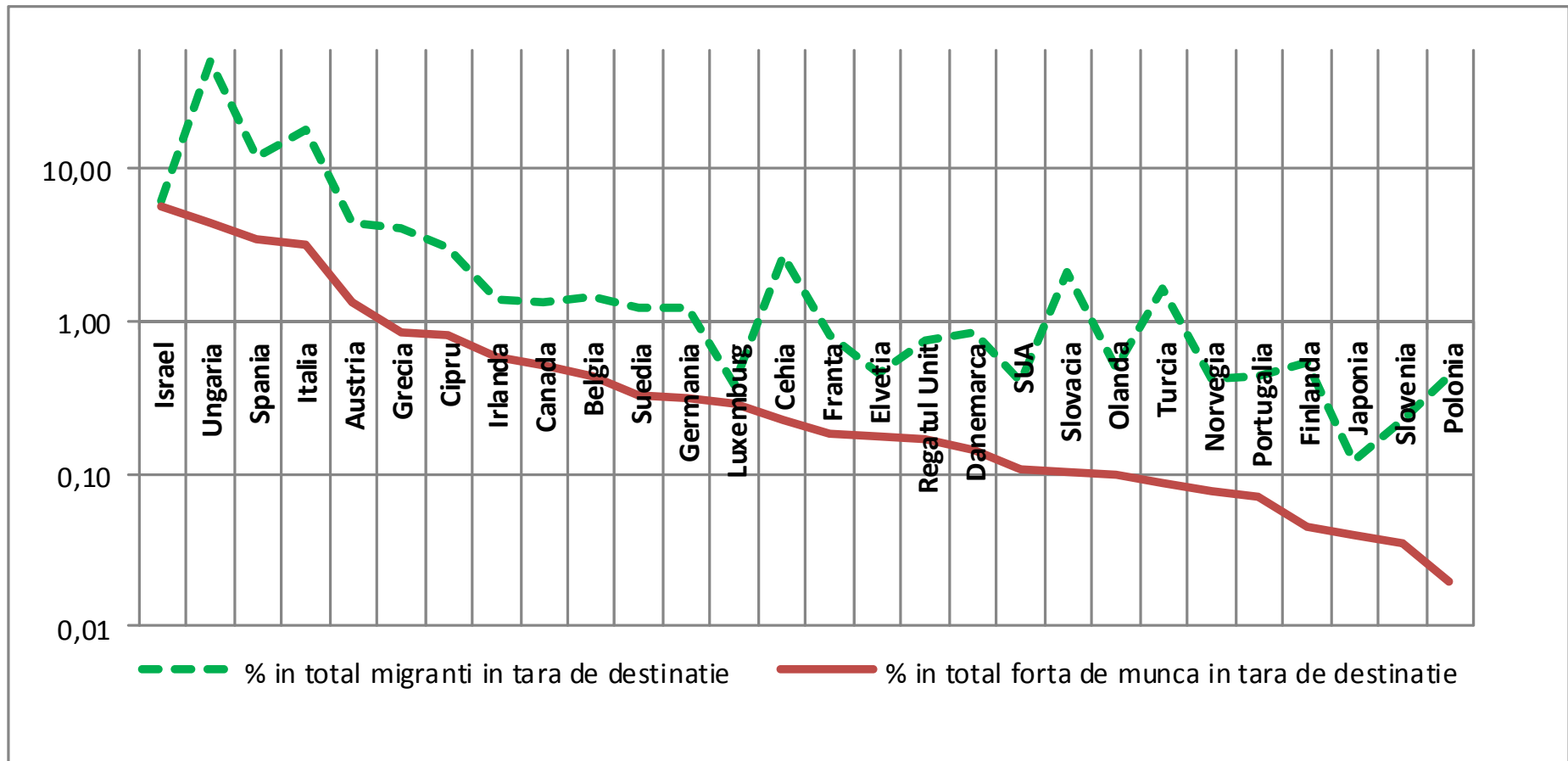
- Stocul cumulat al pierderii definitive de populație prin emigrație, după anul 1989, reprezintă cca 336 mii persoane, deci sub 1,7% din populația României la recensământul din 2011.

- Mobilitate temporara pentru munca = stoc 2010, date Banca Mondiala = 2,769 milioane persoane, din care 2,250 milioane în spațiul UE-27 (81,25%).

Prezența românilor pe piața muncii în țările de destinație, lista selectivă de țări, anul 2010 (ca % în total migranți și în total forță de muncă),

Modelul econometric

- Model de regresie pentru date de tip panel cu efecte fixe ale țărilor. Astfel parametrul va reprezenta corelația între fluxurile de emigrație dinspre România spre alte țări europene și liberalizării circulației românilor pe piețele muncii țărilor de destinație.
- Datele referitoare la migrație, stocurile și fluxurile, au fost preluate din baza de date International Migration Database, de pe site-ul OECD. Datele macroeconomice, GDP per capita, șomaj, venituri au fost preluate din baza de date World Bank. *Tabelul 13 cuprinde rezultatele estimărilor modelului de regresie prin metoda celor mai mici pătrate.*

Modelul econometric

- Modelul econometric folosit pentru estimarea impactului liberalizării totale a circulației lucrătorilor români pe piața muncii europene este:

$$m_{it} = \alpha + \beta d_{it} + \gamma Z'_{it-1} + \theta_i + \theta_t + \varepsilon_{it}$$

unde:

- m_{it} - reprezintă fluxurile de emigrație dinspre România spre țara i la momentul t
- d_{it} - este o variabilă dummy asociată libertății totale de circulație a Românilor pe piețele muncii europene
- matricea Z_{it-1} include alte variabile corelate cu migrația printre care:

stocul de emigranți români din țara i la momentul $t-1$ ca variabilă ce exprimă rețeaua socială existentă;

produsul intern brut pe cap de locuitor din țara i la momentul $t-1$ ca variabilă ce exprimă nivelul economic al țării gazdă, deci atractivitatea economică a acesteia;

șomajul din țara i la momentul $t-1$ ca variabilă ce exprimă vulnerabilitatea pieței muncii din țara gazdă;

veniturile anuale nete ale unei persoane din țara i la momentul $t-1$ ca variabilă ce exprimă beneficiul individual previzibil al emigrantului.

Formulararea modelelor

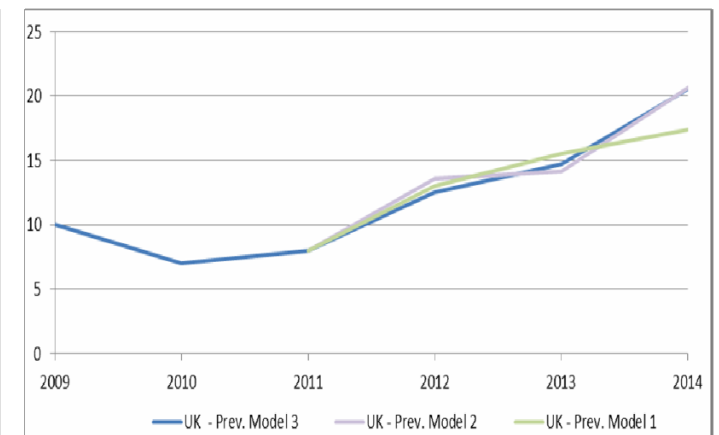
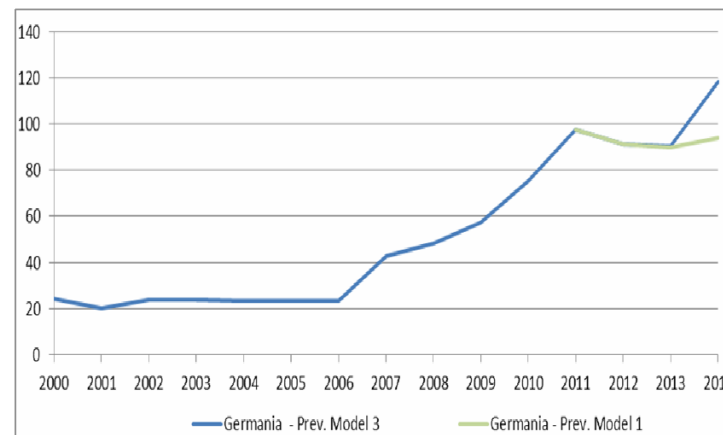
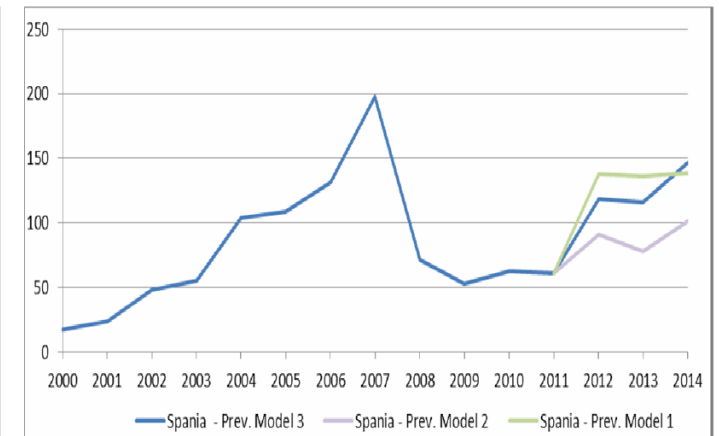
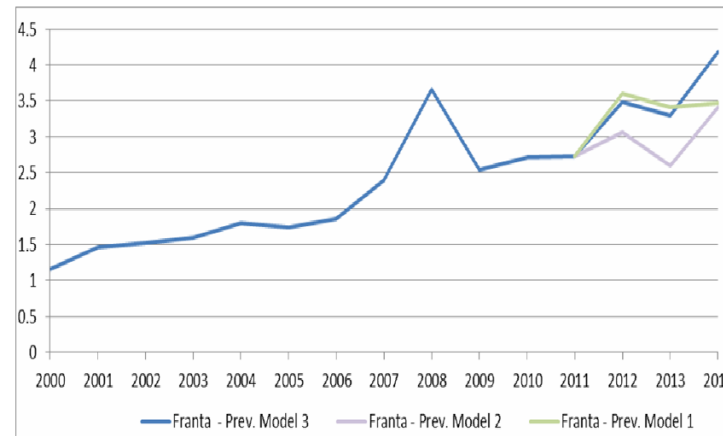
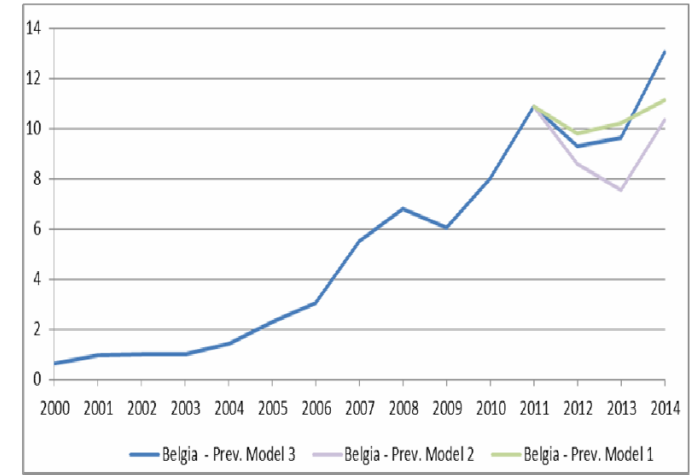
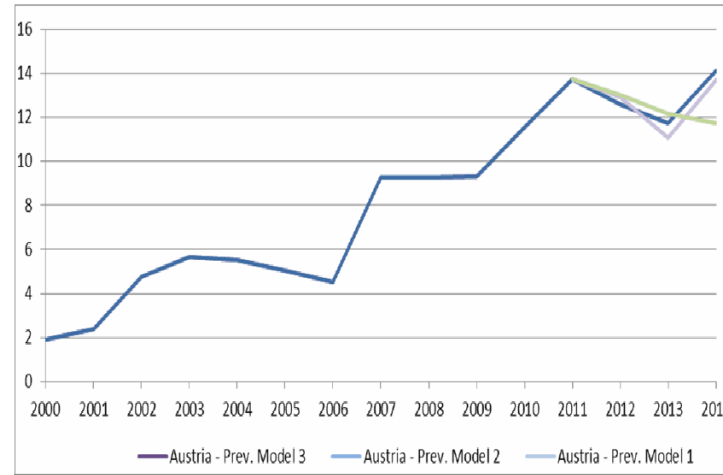
- Pentru comparație, au fost estimate trei modele:
- **Primul model** previzionează fluxul migratoriu fără a introduce variabila dummy asociată liberalizării totale de circulație a Românilor pe piețele muncii țărilor de destinație. În acest model sunt introduse ca variabile covariate variabilei fluxul de emigranți: stocul de emigranți, PIB pe locuitor și șomajul din țările de destinație cu un an anterior momentului în care se înregistrează fluxul emigranților.
- Al doilea model previzionează fluxul migratoriu introducând comparativ cu modelul anterior variabila dummy asociată liberalizării totale de circulație a Românilor pe piețele muncii țărilor de destinație. De asemenea mai este introdusă ca variabilă covariată fluxului de emigranți și variabila veniturile anuale nete ale unei persoane din țara de destinație.
- Al treilea model previzionează fluxul migratoriu introducând comparativ cu primul model doar variabila dummy asociată liberalizării totale de circulație a românilor pe piețele muncii țărilor de destinație.

Estimarea modelelor

- Modelele estimate pot fi toate validate.
- R2 pentru toate cele trei modele este de peste 95%, astfel că le putem considera foarte bune pentru a fi utilizate în predicția nivelului emigrației.
- Efectele țărilor de destinație în cazul modelelor 2 și 3 sunt în marea lor majoritate semnificative.

Variabila	Model 1		Model 2		Model 3	
	Estimator	Eroare standard	Estimator	Eroare standard	Estimator	Eroare standard
Dummy libera circulație	-	-	0,2820*	0,1796	0,2253 ^{NS}	0,1759
Ln(stoc de emigranți)	0.7689***	0.1686	0,5935***	0,1813	0,7341***	0,1703
Ln(GDP)	0.9253***	0.2572	1,5211***	0,4321	0,8428***	0,2644
Ln(Somaj)	-0.5046**	0.2137	-0,7348***	0,2257	-0,5623***	0,2178
Ln(Venituri)	-	-	-0,0703 ^{NS}	0,8393	-	-
Constantă	-9.7597***	2.3888	-3,4559 ^{NS}	6,2793	-8,6401***	2,5372
Efect fix Austria	-0.24077 ^{NS}	0.3453	-0,3279 ^{NS}	0,3398	-0,2724 ^{NS}	0,3451
Efect fix Belgia	0.214666 ^{NS}	0.3932	0,1747 ^{NS}	0,4048	0,1716 ^{NS}	0,3935
Efect fix Danemarca	-0.84583 ^{NS}	0.6033	-1,6215**	0,6595	-1,0171*	0,6162
Efect fix Finlanda	-1.15776 ^{NS}	0.7507	-1,9981**	0,8123	-1,4002*	0,7721
Efect fix Franța	-1.05999***	0.3884	-0,9892***	0,3820	-1,0501***	0,3874
Efect fix Germania	0.686029 ^{NS}	0.4437	-	-	0,7578*	0,4459
Efect fix Ungaria	0.391712 ^{NS}	0.5924	-0,2973 ^{NS}	1,0355	0,2581 ^{NS}	0,5998
Efect fix Islanda	-1.71966 ^{NS}	1.0467	-3,0255***	1,1437	-1,9552**	1,0597
Efect fix Israel	-4.89244***	0.4048	-	-	-4,9044***	0,4037
Efect fix Italia	0.493406 ^{NS}	0.6416	0,4863 ^{NS}	0,6813	0,3599 ^{NS}	0,6481
Efect fix Luxemburg	-2.09276***	0.8810	-3,2389***	0,9642	-2,2328***	0,8852
Efect fix Olanda	-0.73849*	0.4668	-1,2640***	0,4952	-0,8457*	0,4729
Efect fix Norvegia	-1.18833*	0.7005	-1,9773***	0,7527	-1,2951**	0,7034
Efect fix Spania	1.465533***	0.5100	1,5773***	0,5761	1,4595***	0,5085
Efect fix Suedia	-1.31038***	0.4063	-1,7001***	0,4297	01,4685***	0,4235
Efect fix Marea Britanie	Ref	Ref	Ref	Ref	Ref	Ref
R ²	0,9646		0,9619		0,9651	
Număr secțiuni transversale (țări)	16		14		16	
Număr secțiuni longitudinale (ani)	10		10		10	

- Evoluția fluxurilor migratorii în perioada 2000-2014 (în mii persoane)**

Rezultate

- Identificarea **efectelor potențiale** ale eliminării barierelor impuse de perioada de limitare a circulației 2007-2013
- Evidențierea **nevoii unei baze de date solide (nivel național, regional, local)**, coerente și comparative
- Utilizarea bazei de date AMIGO trimestrial
- Analiza comparativă pe baze de date diferite (doar pentru fluxurile de persoane)
- **Model de analiză**: posibilități, limite
- Recomandări de politici
- **Un nou model de gestiune a mobilității pentru muncă**: libertatea circulației vs atractivitatea pieței muncii naționale

Estimări

- Dinamica ușor pozitivă la fluxuri totale
- Potențial crescut de migrație pentru specialiști și cei cu nivel de pregătire terțiar
- Crește proporția femeilor migrante
- Se menține selectivitatea pe domenii de activitate prin politicile de atragere a absolvenților
- Remitențele vor avea o creștere modestă, fără a reveni la nivelul anterior crizei

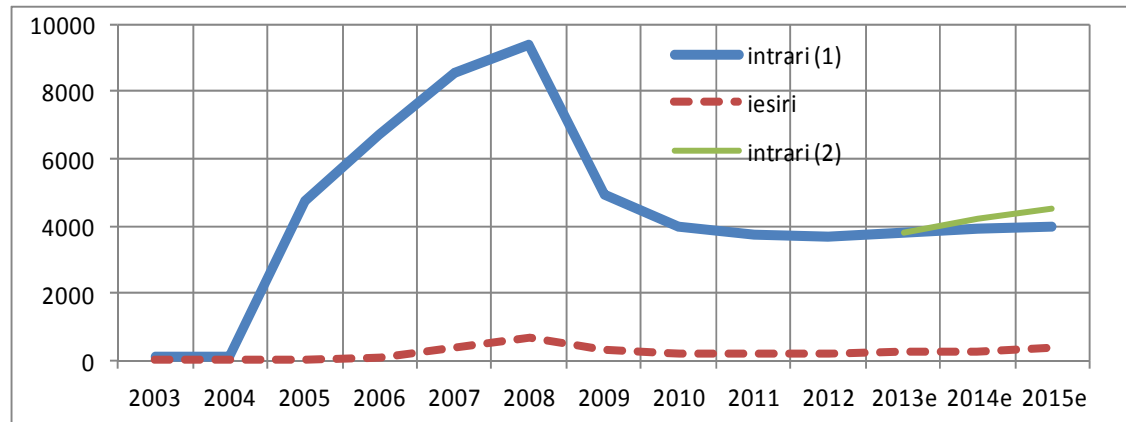

Concluzii

- Este de precizat că, deși ca dinamică creșterile par însemnate, **în număr absolut, respectiv persoane care se vor deplasa în străinătate la muncă, aceste efective sunt relativ modeste**
- **Nu se pot estima, din lipsa de date statistice, nici deplasările de stoc de lucrători mobili români între țările UE** (dintr-o țară de destinație în alta) și nici magnitudinea ocupării informale (existând comportamente diferite ale angajatorilor autohtoni, pe piețele de destinație).
- După anul 2014, căderea barierelor de intrare pentru ultimele țări va determina o schimbare a fluxurilor, așa cum s-a produs la momentul ianuarie 2007, însă numărul, destinațiile și intensitatea acestor fluxuri în următorii ani va fi diferită. ***Motivația mobilității și modelul de mobilitate se va schimba, mai ales prin libertatea de asociere a unor caracteristici multiple ce guvernează mobilitatea lucrătorilor din UE: deschiderea piețelor muncii locale, profilul profesional individual, nivelul de calificare, vârsta, experiența mobilității, locul de pornire în mobilitate (țara de origine sau o țară de adopție temporară).***

Concluzii

- Un nou profil al mobilitatii = stoc vs flux
- Schimbări ale structurii și intensității fluxurilor pe baza politicilor piețelor locale ale muncii în țările de destinație
- Importanța crescută a informării & rețelelor
- Se schimbă **profilul migrantului** (2 tipuri distincte, segmentare & decalaje în creștere)
- Reducerea semnificației remitențelor și creșterea volatilității acestora (invers proporționale cu durata șederii și profilul social al mobilității)

- Un management adecvat (strategic și de risc)
- O nouă politică de ocupare la nivel național care să stimuleze rămânerea în țară în condiții de diferențial de venit semnificativ/stimulativ (analiza cost-beneficii la nivel de individ/gospodarie)

profilul migrantului

segmentarea pe două componente ce evoluează divergent ca intensitate potențială a fluxurilor viitoare:

- *Lucrătorul tânăr absolvent, angajat sau în cautare de muncă, cu pregătire peste medie, flexibil la o varietate de tipuri de ocupare, locuri de muncă, care acceptă mai ușor riscul locurilor de muncă noi, dar cu perspective de dezvoltare profesională și de a obține venituri mai ridicate. Cererea acestora este în creștere, iar economia suplimentară de investiție publică în educația lor îi face căutați și acceptați de autoritățile locale care-și economisesc veniturile bugetare;*
- *Lucrătorul mediu sau slab calificat care ocupă locuri de muncă slab remunerate, neocupabile din varii motive de lucrătorii autohtoni. Fără a dispărea, ponderea acestora se va reduce pe termen mediu și lung, parțial prin dispariția acestor locuri de muncă și parțial prin substituție cu forța de muncă mai ieftină, din țări non-EU.*

Probleme deschise

- Percepția emigranților în țara de destinație vs beneficiile nete economice ale mobilității
- Deschidere culturală vs discriminare
- Suport social (asistența socială) vs incluziune activă (a2
- Pierderile nete se agravează în țara de origine
- Deficit structural de ocupare vs detensionare șomaj
- Mobilitatea celor slab sau necalificați vs ocupare informală

a2

strategii pentru susținerea migrației de revenire)
a; 06.07.2014

Provocări

- Statisticile UE privind migrația externă impun utilizarea **criteriului reședinței obișnuite și pragului de 12 luni** în funcție de care o persoană este considerată imigrant în/emigrant dintr-o anumită țară. → **regândire și reconfigurare a statisticii naționale în domeniu = prioritate națională**

Evidențe/limite

- Statisticile privind emigrația sunt puternic subevaluate.
- De ce? sursele administrative folosite până în prezent nu măsoară decât numărul cetățenilor români care își schimbă **domiciliul** din România, și nu pe cel al persoanelor care își schimbă **reședința obișnuită**, fără schimbarea domiciliului (așa cum solicită Regulamentul 862/2007 privind migrația) în alte țări, numărul acestora din urmă fiind mult mai mare, de ordinul milioanei.
- Depopulare severă a unor zone rurale
- **Stoc de populație migrantă cu statut temporar de medie și lungă durată**

Planificarea construirii unei baze de date (individuale) de mobilitate socială a populației

- În **baza individuală de date** informațiile aferente fiecărei persoane vor fi **actualizate periodic** pe baza datelor din surse administrative și din surse statistice.
- Dintre obiectivele principale ale bazei individuale de date evidențiem:
  - **Evaluarea anuală a migrației externe** în conformitate cu cerințele Regulamentului nr. 862/2007 privind migrația externă;
  - **Producerea de statistici anuale privind populația rezidentă (stabilă)** în conformitate cu cerințele Regulamentului nr. 862/2007 privind migrația externă și cea totală (legală) a României în conformitate cu cerințele naționale în special;
  - Producerea de statistici privind **mobilitatea socială a populației** (intrarea/ieșirea din sistemul public de învățământ, intrarea/ieșirea de pe piața muncii, schimbarea statutului ocupațional sau a nivelului de educație de la o generație la alta);
  - Producerea unor **statistici longitudinale în domeniul statisticii sociale**;

Studiul poate fi consultat la adresa:

http://ier.ro/sites/default/files/pdf/SPOS_%202013_nr.3.pdf

Sinteza studiului poate fi accesata la adresa:

http://www.ier.ro/sites/default/files/pdf/VOLUM%20SINTEZE%20SPOS%202013_ro%20eng.pdf